

ANTECKNINGAR OM ESOTERISK PEDAGOGIK

Inledning

Nedanstående anteckningar är avsedda som ett komplement till de många upplysningar Henry T. Laurency och före honom Alice A. Bailey givit oss i ämnet esoterisk pedagogik, närmare bestämt de särskilda problem de esoteriska studierna bereder lärjungarna. Anteckningarna har uppstått under många års sysselsättning med esoteriska pedagogiska frågor såväl teoretiskt som praktiskt. Vid sidan av egna erfarenheter har många värdefulla belysningar på ämnet erhållits genom läsningen av G. I. Gurdjieffs, P. D. Ouspenskys, Idries Shahs med fleras arbeten.

Dessa anteckningar om människors andliga sökande kanhända kritiseras för att vara en studie i psykologi eller sociologi mer än en studie i andlighet. Det är riktigt, ty här har uppmärksamheten riktats på verkligheten sådan den är, och i dessa människors fall handlar det mindre om ett andligt sökande än om försök, i de flesta fall omedvetna, att tillgodose de egna psykologiska och sociala behoven. Kritiken är emellertid avsedd att gagna just människorna ifråga, nämligen att hjälpa dem att komma till större klarhet om sig själva, så att de kan få utlopp för sina behov på bättre och värdigare sätt, inte missbruka esoteriken, och kanske sedan göra nya och ärliga ansträngningar på andlighetens väg.

Lars Adelskog

Du skall icke tro!

I de gamla esoteriska kunskapsordnarna var tro icke tillåten. Där gällde det att begripa och förstå, icke att tro. Redan i första graden fick neofyterna lära sig av med att tro. De fick lära sig inse skillnaden mellan tro och kritiskt antagande.

Tron är emotional. Tron är känslans absoluta och oresonliga övertygelse, oemottaglig för rättelse och förnuft. Tron är individuell, subjektiv och kan vara hur absurd som helst. Tron härskar i nuvarande mänskligheten, därför att människan inte kan förvärva kunskap om annat än definitivt fastslagna fakta i fysiska världen.

Det kritiska antagandet däremot är mentalt. Det är i motsats till tron relativt och relativiserande. Den kritiske värderar möjlighet och sannolikhet, är medveten om att hans antagande gäller tills vidare, tills han fått veta. Han är tillgänglig för förnuftsskäl och önskar rättelse. Han strävar att hela tiden veta mera och rättar därunder tidigare missuppfattningar. Det förtjänar påpekas att kritik inte betyder avfärdande, utan bedömning (ordet kritik kommer av det grekiska krino, jag bedömer). Man kan inte göra en riktig bedömning av något man avfärdar utan att först ha undersökt det. Den kritiske strävar efter att eliminera det enbart subjektiva och enbart individuella i alla sina uppfattningar om objektiva företeelser. Han eftersträvar objektivitet och allmängiltighet.

Den som studerar esoterik bör liksom gamla tiders neofyter vinnlägga sig om att utmönstra tro. Det mesta av det som sker i världen är sådant som han har varken tid, möjlighet eller intresse av att närmare undersöka. Men han bör då heller inte omfatta det med tro, utan snarare förhålla sig skeptiskt avvaktande. Om mängder av förhållanden serverar massmedierna färdiglagade åsikter, som senare visar sig vara felaktiga. Icke sällan fungerar massmedierna som pådrivare i opinioner för politiska intressen. Alla de stora nordamerikanska tidningarna påstod i upptakten till Förenta staternas anfallskrig mot Irak vintern 2003 att Iraks president Saddam Hussein hade tillgång till massförstörelsevapen och stod i förbindelse med terrornätverket al-Qaida. Numera är det allmänt erkänt att dessa båda påståenden var falska – vi kan gott tillägga: de var lögnen i krigspropagandans tjänst.

Nyborjares brist på esoterisk urskillning

I sådana esoteriska studiegrupper, där både nybörjare och mer framskridna studerande ingår, förekommer det nästan alltid att någon nybörjare gör propaganda för någon kvasiockult lärare eller författare, som nybörjaren tror vara esoteriker och "minst lika bra, om inte bättre" än de äkta esoteriska författarna, vilkas verk grupper studerar.

Detta är naturligtvis ett utslag av bristande urskillningsförmåga i fråga om det esoteriska. Det är i sådana fall det vanliga att de äldre och mer framskridna lärjungarna med tystnad bemöter nybörjarens propaganda för sin auktoritet eller älsklingsförfattare. De äldre gör här rätt. Nybörjaren skall själv komma till bättre insikt, inte påtvingas en uppfattning. Endast så kan han verkligen förstå, inte genom att byta ut tron på en auktoritet mot tron på en annan, även om den andre är ojämförligt bättre. Genom att tiga eller visa ointresse, när nybörjaren gör sin propaganda och hävdar att "det finns också annan kunskap att taga del av", ger emellertid de mer framskridna lärjungarna nybörjaren en vink om att han är ute på fel väg. Det är nybörjarens fel att inte uppfatta denna vink, avläsa situationens verkliga innebörd. Det är vanligen på grund av sin fixering vid, identifiering med intresset för den kvasiesoteriska läran, som nybörjaren inte förmår uppfatta vinken och rätt avläsa situationen. Det är också nybörjarens fel att underskatta lärarens kapacitet genom att icke inse att läraren för länge sedan genomskådat dylika kvasiesoteriska läror.

Det har i dylika fall ingen betydelse att den "lärare" eller författare nybörjaren förälskat sig i framträtt först nyligen, så att gruppens lärare kanske inte ens känner till honom. Lärarens djupare esoteriska förståelse i förening med vissa högre mentala funktioner, som sammanhänger därmed, sätter honom nämligen i stånd att omedelbart "placera" den kvasiesoteriske författaren, att på några få uttalanden han gjort sätta in honom i hans sammanhang och bedöma den relativa grad av förståelse för ämnet han uppnått. Denna esoteriska omdömesförmåga saknar nybörjaren, och dess arbetssätt är honom okända.

Nybörjarens brist på esoterisk urskillning beror på att han vanligen läser emotionalt, sällan mentalt. När man läser emotionalt, uppfattar man mycket litet av textens mentala begrepps-innehåll. I stället berörs man av de subjektiva emotionala intryck man får av texten. Två författares helt olika texter, den ena kvasiesoterisk, det andra verkligt esoterisk, kan hos en emotionalt läsande ge den subjektiva uppfattningen av att förmedla "samma budskap", därför att de känslomässigt berör honom på samma sätt. Men de har vanligen endast ytligt sett "samma innehåll". De kan visserligen röra sig med liknande ord och termer. Ordens tankeinnehåll, begrepps-innehåll, är emellertid totalt olika.

Några exempel på bristande esoterisk urskillning

En nybörjare påstod att "Martinus' kosmologi lär detsamma som hylozoiken." Han hjälptes till större mental klarhet med följande uppmaning: "Sammanfatta de 15 viktigaste begreppen i Martinus' kosmologi, därefter de 15 viktigaste begreppen i hylozoiken. Du kommer då att se att icke två sammanfaller." Givetvis förutsätter detta förfarande att esoterikstuderanden inte uppfattar texterna alltför ytligt, till exempel inte utgår ifrån att två författare menar samma sak, därför att de använder samma ord. Till exempel skriver Martinus om "utveckling", "riken" osv. Men hans begrepp om "utveckling" är inte hylozoikens, utan ett slags utbytes-system, enligt vilket förmåga, som förvärvats i ett rike, går förlorad i det följande riket. Så till exempel är enligt Martinus minnesförmågan kännetecknande för människoriket men förloras i nästa rike, "det riktiga människoriket" (vi människor är inte "riktiga människor" ännu). Vidare är hela processen en evig kretsång: när vi nått högsta riket, börjar vi om i mineralriket. Endast ett mycket ytligt tänkande kan således påstå att Martinus' kosmologi lär detsamma som hylozoiken beträffande medvetenhetsutvecklingen.

En annan nybörjare ansåg att Joshua David Stone i sina skrifter förkunnar samma lära som hylozoiken. Det räcker emellertid med att kasta några blickar i hans bok *Soul Psychology* för

att konstatera att så icke är fallet. I denna bok påstår dr Stone på ett ställe att 45-jaget D.K. i en dröm meddelat honom att han, Stone, och hans fru Terri är undersjälar av samma monad och att de är de enda två undersjälar till denna monad som för närvarande är inkarnerade. På ett annat ställe i samma bok uttalar Stone att varje monad skapar tolv själar och varje sådan själ i sin tur skapar tolv undersjälar, så att det till varje monad hör 144 undersjälar. Det räcker med att anföra dessa två uttalanden för att klart visa att Stone inte har det ringaste begrepp om vad som i pytagoreiska hylozoiken menas med monad, den ursprungliga och enda förnuftiga meningen.

Dessutom hänvisar Stone på andra ställen i sin bok till "D.K.:s undervisning" om "tvillingflammor". D.K. har emellertid aldrig lämnat någon dylik "undervisning", utan detta prat om "tvillingflammor" (tvillingsjälar) härrör från den s.k. I-am-rörelsen, vilken falskeligen utgivit sina villoläror komma från D.K., M. med flera esoteriska mästare. Dylik förfalskning måste påtalas. Det har också D.K. själv gjort. Han har tagit klart och tydligt avstånd från I-am-rörelsen, enkannerligen dess lära om "uppstigandet" (se Alice A. Bailey, *Strålarna och invigningarna*, s. 26).

I den äkta esoteriken menas med "tvillingsjälarna" icke två mänskliga individer, utan det större och mindre kausalhöljet tillhörande en och samma mänskliga individ (människo-monad). Det större kausalhöljet (i esoteriken ofta kallat "själen") är det som kvarstannar i kausalvärlden vid den mänskliga individens inkarnation, varemot det mindre kausalhöljet (ofta kallat "personligheten") innesluter monaden och medföljer de övriga inkarnationshöljerna till fysiska världen. Det större kausalhöljet är beständigt under monadens hela vistelse i människoriket, medan det mindre kausalhöljet formas av det större före varje ny inkarnation och återuppgår i det större efter inkarnationen. Det större kausalhöljet kallas därför traditionellt "odödligt", medan det mindre kallas "dödligt". Det större kausalhöljet innehåller kvintessensen av alla erfarenheter monaden gjort och bearbetat, av alla egenskaper och förmågor monaden förvärvat alltsedan dess första mänskliga inkarnation. Det mindre kausalhöljet däremot innehåller endast de egenskaper och förmågor som ödesmakterna avsett ingå i monadens utrustning för den innevarande inkarnationen.

De torde framgå av det här sagda att de båda kausalhöljerna inte är likvärdiga. Detta har den traditionella esoteriska symboliken alltid framhållit på olika sätt: till exempel med symbolen av tvillingarna Pollux och Kastor, varav den förre var odödlig, den senare dödlig; eller den gammalindiska symbolen (Rig-Veda I, 164:20) om två fåglar, förenade med varandra och sittande i samma träd, den ena ätande den ljuva frukten, den andra iakttagande utan att äta. "Äta frukten" avser givetvis det mindre kausalhöljets uppgift att inhämta erfarenheter under inkarnation. "Iakttaga utan att äta" avser på motsvarande sätt det större kausalhöljets uppgift att draga de förallmänligade insikterna av inkarnationens erfarenheter utan att själv göra dem.

Dessa upplysningar torde vara tillräckliga för att definitivt avliva föreställningen om "tvillingsjälar" enligt I-am-rörelsens och dr Stones romantisk-emotionala och alltför mänskliga missuppfattning. Att det rör sig om en missuppfattning, borde framgå även genom insikten om varje monads suveränitet, vilken garanteras av livslagarna. Ingen ens högsta kosmiska gudomlighet skulle kunna para ihop en monad med någon annan. Ingen ens högsta kosmiska gudomlighet kan bestämma monadens vidare väg i evolutionen, ty den måste varje monad få själv välja. Ingen ens högsta kosmiska gudomlighet kan avgöra om någon monad kommer att så småningom gå avsevärt fortare fram än majoriteten av kamraterna i det naturrike där monaden för tillfället befinner sig. Sådana "snabblöpande" monader finns alltid, liksom sina motsatser, "efterslätrarna", och båda kategoriernas monader omöjliggör varje system av mera varaktig parbildning av monader, eftersom makarna snart nog skulle hamna i olika naturriken.

Det visar sig alltid att kvasiesoteriken logiskt inte hänger ihop och att dess falska läror alltid kan vederläggas med hänvisning till esoterikens och hylozoikens grundläggande principer, vanlig logik och sunt förnuft.

Hinder för lärandet

Arbetet i skolan är verksamhet på en lägre nivå, likväl något man måste genomgå, innan man kan fatta det som hör till de högre nivåerna. Att godtaga detta faktum hör till de första förutsättningarna. Ett av de svåraste hindren för att godtaga detta faktum – också som en arbetshypotes – är att överskatta lärjungens roll, potential och kunskap.

Den studerandes tre särskilda hinder för lärandet: hans ständiga krav på lärarens uppmärksamhet, hans motstånd mot att göra de erfarenheter som underlättar lärandet, hans förväntan att själv få bestämma hur, när och var han skall lära.

Typiskt för vissa lärjungar är att börja studiet med att ställa upp villkor för detsamma. De vill lära, men endast det eller det, endast på det eller det sättet osv. De skulle helst undervisa läraren i hur han borde gå till väga. Därmed hindrar de sig själva mer än de anar.

Människor vill göra vissa saker och göra dem på visst sätt. Men vägen har sina egna krav, som kan vara alldeles annorlunda. Det människor vill göra är vanligtvis sådant som låter dem fortsätta i de banor som de redan fastnat i och som knappast kan leda dem i nya riktningar, varigenom de skulle kunna bryta igenom sina begränsningar.

”Jag kan inte lära mig genom böcker.” ”Jag vill uppleva det verkliga, och det kan jag inte genom en bok.” Om jag påstår att jag vill lära men samtidigt säger att jag inte kan lära genom böcker, betyder det att jag skyddar mig mot att någonsin lära. Lyssna inte på vad folk säger, se till vad de gör! Man kan lära sig något genom böcker, och detta något kan vara så viktigt att det leder en till att känna igen den verkliga saken. Antag att jag aldrig sett färsk lök. Medges att torkad lök inte är detsamma som färsk. Men i brist på färsk kan torkad lök ge en bestämd uppfattning, smakupplevelse och så vidare, som gör att jag känner igen färsk lök, när jag väl får erfara den. Utan att först ha ätit av den torkade hade jag aldrig känt igen den färska. Lägg också märke till hur allt-eller-intet-tänkandet leder vilse: det finns bara den slutgiltiga, stora upplevelsen av det verkliga, inga stadier mellan mitt nuvarande och slutmålets stadium. Kan jag inte hamna på slutstadiet nu, här och genast, så vill jag inte alls befatta mig med studierna.

”Förklaringen dödar insikten.” Krav på omedelbar förklaring, otålighetens oförmåga att vänta ut egen insikts växande, visar brist på livstillit, självtillit, lagtillit. Detta är ytterligare ett exempel på att de essentiala egenskaperna är nödvändiga för lärande. Ställ frågorna: kräver jag insikt av mig själv lika mycket som jag kräver förklaring av läraren? Kräver jag insikt, bör det då icke vara detsamma som att jag av mig själv kräver den ansträngning jag måste göra för att nå insikten?

De går från new age och kvasiockultism in i esoteriken. Men de lämnar egentligen inte det underhaltiga bakom sig, utan det lägger det nya till det gamla och bygger därmed på sin redan existerande förvirring. De har vant sig vid tillståndet av förvirring, kan därför inte önska klarhet. Människors vanor är starkare än deras objektivt sett egentliga intressen, något man kan iakttaga dagligen och stundligen.

Vanliga fel nybörjare gör

Ett vanligt fel nybörjaren i esoterik gör är att lägga det nya han får veta, det esoteriska, till det gamla, det exoteriska, att bedöma det nya efter det gamlas måttstockar. Detta är fullständigt förfelat. I stället borde han först grundligt rensa ut det gamla. Detta är emellertid ogörligt för de flesta. Då får han åtminstone lära sig att hålla isär det han lärt sig enligt de exoteriska synsätten och det nya han lär sig i esoteriken, ”lägga olika slags information på olika hyllor”.

Nybörjare antar vanligen att de med den lilla esoteriska kunskap de lärt in har automatiskt förvärvat esoterisk omdömesförmåga, att de med hjälp av de fåtaliga esoteriska fakta de äger kan bedöma alla slags företeelser i livet, människor och deras utvecklingsstadier och så vidare. I själva verket har de flesta nybörjare efter två års studier inte upptäckt ens alla de

allmänna slutsatser, som ligger implicita i det första skelettartade system de studerat. Ännu mindre kan de draga slutsatser om *särskilda* fall (individuella händelser, människor etc.). Liksom i alla slags studier är omdömesförmåga på området i fråga något som förvärvas först efter långvariga, inträngande studier och som resultat av att man bemästrat allt det tillgängliga materialet.

Liknande förhåller det sig med nybörjares frågor till läraren om allehanda särskilda fall, vanligen deras egna ovanliga upplevelser, och dessas orsaker. Dyliga frågor är bevis på tanklöshet. De inser inte att för att kunna uttala sig om orsaker i individuella fall (förutom mycket enkla förhållanden i uteslutande fysisk verklighet) måste man äga åtminstone objektiv kausal medvetenhet, eftersom först detta slags medvetenhet kan konstatera orsak och verkan i överfysisk verklighet. Läraren har antingen denna medvetenhet eller icke. Har han den icke, *kan* han icke uttala sig. Har han den, *får* han icke uttala sig, ty högre slags förmågor får man icke använda för att tillgodose nyfikenheten. Det blir alltså inget svar på frågan.

Nybörjares missriktade självtillit

Nästan alla människor har förvärvat ett visst mått av självtillit, som blivit vanemässig. På grund av denna självtillit och även på grund av tanklöshet betraktar man det som en förlust av sin frihet och självständighet att ställa sig under en lärares disciplin. De överlämnar sig i kirurgens händer för att bli av med en blindtarm, men de ifrågasätter lärarens kunskap eller erfarenhet på ett område, där de själva är lika okunniga som i kirurgi. För tidig självständighet medför ofta självbedrägeri.

Två lärjungar vittnar: ”Jag visste att mästaren var en stor och god man, innan jag mötte honom. Men det var först sedan han låtit mig få del av uppvaknandet, som jag insåg att hans storhet och godhet var mycket större, låg långt bortom min förmåga att förstå i början.”

”Min lärare befriade mig ur den fångenskap vari jag befann mig, den fångenskap vari jag trodde mig fri, när jag i själva verket gick runt i ett mönster.”

Det okritiska överflyttandet av självtilliten till områden, där den inte hör hemma, belyses av följande uttalande av en lärjunge: ”Jag beslöt att anträda vägen ensam och kämpade med att göra det, tills en inre röst sade till mig, ”Gå du till en stigfinnare, som visar dig en väg genom ödemarken – eller tänker du söka dig en egen väg och förgöra dig själv därunder?”

Vetande eller lärdom, kunskap och visdom

Det grekiska ordet *sofós* brukar översättas med ”vis”, så att *sofia* blir ”visdom”, *filósofos* betyder ”den som älskar visdom” och så vidare. Men i det gammalgrekiska samhället gällde exempelvis en skicklig skomakare för *sofos* i sitt yrke lika mycket som en vishetslärare i sitt. En exaktare översättning av *sofos* är därför ”skicklig i sitt värv”, ”skicklig i handling”, Visdom är alltså detsamma som förmågan att tillämpa kunskapen, handlingsskicklighet.

En engelsk författarinna, Vera Stanley Alder, hade till titel på en av sina böcker valt ”Wisdom in Practice”, Visdomen i praktiken. Boken är på det hela taget bra och läsvärd. Men titeln är missvisande, borde ha varit ”Wisdom is Practice”, Visdomen är praktiken. Kunskapen är blott teorin.

Det räcker givetvis inte med handling. Visdom är handling med kvalitet, medvetenhetens kvalitet. Visdom är förmåga att förverkliga. Det finns ingen visdom, om det inte dessförinnan finns sunt förnuft. Visdomen kan utan det sunda förnuftet inte taga sig uttryck.

Vetande eller lärdom (information), kunskap och visdom måste skiljas åt. Vetande, lärdom, är enbart ansamlad information, uppgifter om allt möjligt. Uppgifterna behöver inte vara sanna, överensstämna med verkligheten. Även om de är sanna, kan de för ett viktigare sammanhang eller ändamål vara sakligt sett obetydliga eller oväsentliga. I och för sig korrekta fakta kan genom att hamna i fel sammanhang bli meningslösa eller vilseledande. Likaså kan en enda felaktig uppgift bland för övrigt riktiga fakta förvrida hela framställningen.

Lärdom är i sig ingenting dåligt. Den fyller en funktion på sin nivå, är viktig som ett steg i människans intellektuella utveckling. Det som uppfattas som esoterikernas motstånd mot och kritik av lärdomen är egentligen inte kritik av lärdomen i sig, endast mot tendensen att betrakta lärdomen som något den inte är.

De lärda visar sig ofta inte förstå att det finns något bortom lärdom, något vida högre. Man måste alltid sträva efter något som ligger högre än ens nuvarande tillstånd för att kunna gå framåt också på det egna området.

Kunskap är idel fakta, väsentliga fakta, insatta i sina riktiga relationer med varandra, så att de bildar ett sakligt sett väsentligt sammanhang. Många sammanhang, rätt sammansatta till en ännu större helhet, bildar ett kunskapssystem. Kunskap är inte detsamma som vidgat vetande. Något aldrig så vidgat vetande kan ersätta kunskap. Kunskap är inte kvantitativt utan kvalitativt överlägsen vetande. Det kvalitativt annorlunda hos kunskapen är förståelsens tillväxt, medvetenhetens höjning.

Visdom är kunskap ändamålsenligt tillämpad i handling. Lika litet som en enbart kvantitativ tillväxt av vetande gör kunskap, lika litet gör en enbart kvantitativ ökning av kunskap visdom. Liksom ett kvalitativt tillkommande element skiljer kunskap från vetande, skiljer ett dylikt kvalitativt element visdom från kunskap. Detta kvalitativa element är den bearbetade erfarenheten. Det är genom att söka tillämpa sin kunskap, göra misstag och lära av dem, bearbeta dessa misstag, som individen växer i visdom.

I esoteriken gäller att kunskap ej går före erfarenheten utan är ett resultat. Man lär genom att leva, genom egna experiment i livet. Den kunskap man inhämtat före erfarenheten får en helt annan betydelse genom erfarenheten. Kunskap ger ej heller förmåga att förverkliga. Den förmågan får människan genom erfarenheten, genom otalet misslyckade erfarenheter. Det är därför som misstag är nödvändiga på vägen till visdom. Det är också därför det heter *sapere aude*, våga vara vis, ty det skulle också kunna heta: våga göra misstag.

Den livsokunnige låter sig nedslås genom misslyckanden, klandrar sig själv och förlorar självtilliten. Den livserfarne vet att misstag är oundvikliga och att det är genom misstagen man lär mest. Han förvärvar självtillit genom sina misslyckanden, ty därefter vet han mycket mer än förut. Den, som icke vågar handla av fruktan för misslyckande, går ofta miste om värdefulla tillfällen att lära. Många fruktar också andras kritik. Kritik är en sak man måste räkna med. Man skall tvärtom välkomna den som ett nödvändigt tillfälle att öva sig i att bli oberoende och oberörd av andras omdömen.

Liksom det finns en utvecklingsprocess, som leder individen från vetande till kunskap och från kunskap till visdom, finns en avvecklingsprocess för enskilda och hela grupper, om de inte ser upp: Vad blev det av den visdom som förföll i kunskap? Vad blev det av den kunskap som förföll i information?

Sök visdomen medan du äger styrkan! Annars kanske du förlorar styrkan utan att finna visdomen.

”Den som älskar visdom, älskar livet. Och den, som söker henne tidigt, skall fyllas av glädje.”

Nyfikenhet, vetgirighet, strävan efter insikt

Tidigt i det esoteriska studiet får lärjungen lära sig skilja mellan person och sak, det enskilda och det allmänna, nyfikenhet och vetgirighet. Senare får han lära sig den lika viktiga skillnaden mellan vetgirighet och strävan efter insikt. Nyfikenhet avser personliga och enskilda förhållanden och är typiskt emotional. Vetgirighet höjer sig över det personliga och enskilda, riktar sig mot det opersonliga och allmänna och är typiskt mental. Vetgirigheten urartar emellertid ofta i ett slags intellektuell hagalenskap, en hunger efter allt fler fakta utan tanke på deras brukbarhet för individens eller kollektivets medvetenhetsutveckling. Strävan efter verklig insikt höjer sig över vetgirigheten liksom vetgirigheten höjer sig över nyfiken-

heten. Strävan efter insikt kan vara en yttring av begynnande kausal medvetenhet.

Felaktiga inställningar till studiet

Lärjungens uppgift är inte att dimensionera ner kunskapen till sin nivå, utan att höja sin egen nivå, så att han kan taga emot kunskapen med den innebörd läraren gav den. I detta sammanhang finns anledning att erinra om Goethes definition av bildning: "Förmågan att taga emot något sagt i den anda det sades."

Tre vägar eller slag av lärande:

Slavens väg: han som lär sig ett material utantill och kanske följer det slaviskt. Han kan betrakta sig som studerande eller rent av en lärd man.

Den lärdes väg: han samlar på sig material såsom han själv önskar och underkastar det kritik enligt vad han av auktoriteterna blivit ingiven att tro vara rätt.

Den vises väg: han kan ur materialet utvinna vad det innehåller av verkliga fakta. Han finner inget nöje i minnesplugg eller i beröm för sitt goda minne. Han studerar endast det som är av betydelse för honom själv och hans uppgift, inte vad andra drillat honom att anse betydelsefullt. Han finner därmed material, som innehåller det mest värdefulla, som kommer från sanningen och leder honom tillbaka dit.

Mycket av det som läraren säger uppfattar lärjungen som självklart, "så självklart att det inte behövde sägas". Därmed gör sig lärjungen skyldig till en missuppfattning. Det som läraren säger måste bli självklart för honom i samma stund det säges eller strax efter. Annars har han fått undervisningen för tidigt, varmed det återstår för honom att göra de erfarenheter, i vilkas ljus det sagda blir självklart. Det är två sanningar som lärjungen därmed inte beaktar. För det första att det inte var självklart för honom innan läraren sade det och att det alltså är en stor skillnad mellan före och efter. För det andra att lärjungen inte är ett enhetligt väsen (om han det vore, behövde han inte vara lärjunge); han "är inte en, utan många"; och att den personlighet, som inser undervisningens riktighet, snart nog byts ut mot andra personligheter, som inte gör det, och att i synnerhet, när han befinner sig i världen utanför skolan, han "är en annan", som i sitt handlande och tal med andra människor visar att han glömt vad han lärt. Lärarens undervisning syftar inte till att han skall förstå och inse enbart i undervisningssituationen, med sin arbetspersonlighet, utan i alla situationer och framför allt "i den vanliga verkligheten".

Allmänt sett är de ansträngningar esoterikstuderande gör att förstå undervisningen för svaga. De nekar sig därmed en djupare, en mer omfattande förståelse. Ansträngningens svaghet visar sig i sådant som att de frågar för litet, frågar utan att tänka, ställer frågor fel eller formulerar dem oklart. När frågorna är oklart formulerade, får läraren försöka att steg för steg draga ur lärjungen vad han egentligen menar. Lärjungarna behöver lägga sig mera vinn om att dels fråga mera, dels fråga bättre. Intellectuell lättja har hittills aldrig varit någon väg till insikt och förståelse.

När något i undervisningen slår oss såsom varande riktigt, behöver vi inte fundera mycket på det. De flesta människor fastnar för det som de håller med om, och därför lär de sig inte så mycket som de annars kunde. Men när något i undervisningen slår oss som konstigt eller rent av oacceptabelt, skall vi skänka det en särskild uppmärksamhet, reflektera särskilt noga över det. Ty det betyder nästan alltid att en verklig lärdom har stött emot våra fördomar, vilka försöker slå dem tillbaka och så hålla oss kvar i vårt självgjorda tankefångelse.

Fördomar har i detta sammanhang kvar sin ursprungliga betydelse av "omdömen fällda före undersökning". Numera har betydelse av "fördom" hos många urartat till att betyda "åsikt som jag eller min grupp inte tycker om". I synnerhet gäller detta de så kallade kulturradikala.

Lärjungen: "Varför är jag fortfarande förvirrad, fast jag har studerat så länge?" Läraren: "Därför att du inte söker klarhet och tankereda." Lärjungen: "Men det är just det jag gör!" Läraren: "Nej. Klarhet och tankereda blir ofrånkomligen resultaten, om studierna bedrivs rätt."

Det gäller att studera kunskapen efter dess egna principer och lagar, liksom i det praktiska livet att gå vägen såsom den faktiskt ligger. Om man studerar selektivt, plockar ut det som man ytligt fångas av och hoppar över 'det tråkiga', kan resultatet inte bli annat än förvirring. Framhårdar man sedan i det, blir förvirringen en vana och till sist ens andra natur. Tillståndet liknar i själva verket det hos vissa kroniskt sjuka, som blivit så vana vid sin sjukdom, anpassat sig så till den, att de egentligen inte vill bli friska."

Attraktion till esoteriska studier kan vara bra som drivkraft men är ensam otillräcklig. Många tror att deras blotta intresse eller önskan är förberedelse nog. Man hör talas om en undervisning, och det man får höra attraherar en. Man antar att man genast måste ta kontakt med denna undervisning. Det man här antar är att man genast kan lära sig och på det sätt och i den ordning man själv bestämmer.

Att uppfatta sin egen obetydlighet är värdefullt. Att vältra sig i känslor av egen obetydlighet, värdelöshet och så vidare är en billig men värdelös form av självtillfredsställelse.

Alla begär och önskningar går inte emot viljan att lära, men vissa gör det.

Människor vill ha kontinuitet, det de kallar "ordning" det vill säga sådant de känner igen. Men denna önskan går lätt ut över viljan att lära.

Lärjungaskap kan inte vara en bot för ensamhet.

"Jag besökte läraren X för att få uppmärksamhet, sällskap och underhållning, men det enda jag fick var insikt och upplysning."

Selektiva studier

Många av dem som intresserar sig för esoterik, studerar selektivt och läser selektivt. De väljer ut det som de tycker om, det som stämmer överens med deras redan fixerade dogmer, det som tilltalar deras känslotänkande och fantasi, det som stimulerar deras nyfikenhet, känsla av utvaldhet och betydenhet med mera. Därmed blir de endast ännu mer befästa i sina fiktioner och illusioner. Några av dessa människor kommer med tiden underfund med att dylika "studier" inte leder dem någon vart. Situationen är typisk för sådana självstudier, som bedrivs utan ledning av en kompetent lärare. Det är tvärtom lärarens uppgift att fästa lärjungarnas uppmärksamhet på det som de behöver lära för att gå framåt. Detta som de behöver är ofta något helt annat än det de begär. Många läser esoteriska böcker selektivt, plockar ut det som de håller med eller som tilltalar deras känslotänkande.

Att många inte lär sig beror på att de studerar selektivt, läser selektivt. De skänker inte hela materialet den uppmärksamhet det kräver. Tvärtom väljer de ut det som känslomässigt berör dem positivt och väljer bort det som känslomässigt berör dem negativt. Och det som de tycker om eller finner spännande lägger de på minnet eller söker mer av och djupare. Men detta som de väljer ut är ofta sådant som de minst av allt behöver.

Exempel på selektiv läsning. Somliga läsare av *Kunskapen om verkligheten* hoppar över eller "skummar" de fyra första delarna av boken för att kasta sig över den filosofihistoriska delen, eftersom de först där "känner igen sig". Men det är just de fyra första delarna, som väsentligen innehåller kunskapen (i synnerhet del 1, 2 och 4 framställer kunskapen i systematisk form), medan de tre senare delarna inte alls gör det i samma utsträckning. Andra läser bara de fyra första delarna och lämnar filosofidelen oläst, därför att de, som de säger, "inte förstår filosofi". Även om detta är bättre än såsom den först nämnda gruppen gör, är det likväl misstag. Även i filosofidelen finns många viktiga esoteriska insikter att hämta, emedan Laurency där kritiserar filosofernas misstag och tankefel från hylozoikens ståndpunkt. Det är en utmärkt pedagogisk metod att undervisa om det riktiga genom att ställa det emot det felaktiga. Dessutom är denna del av boken ett enda långt exempel på perspektivtänkande, som den blivande esoterikern skall göra sitt bästa att öva sig i.

"Atomernas antal är icke oändligt men för människan oberäkneligt stort." *Kunskapen om verkligheten* 5.11.9 Ett exempel ur filosofidelen på perspektivtänkande, som motverkar

tänkande i absoluta motsatser och känslotänkandets måttlöshet.

Ett annat exempel. Somliga anser uppsatsen "Gnostiken" i *Livskunskap Ett* överflödig. Det den handlar om berör inte vår tid, anser de. Men det är just vad den gör. Den handlar om hur vid förra övergången från en zodiakepok till nästa ett otal villoläror, förvanskningar av esoteriken, spreds och om hur en av dessa villoläror, den pseudognostiska, blev kristendomen. I vår tid har vi återigen en dylik övergång från en zodiakepok till nästa. Vi upplever ett kaos liknande det vid förra zodiakperiodövergången, kvasiockulta sekter osv liksom pseudognostiken. Vi kan alltså bättre förstå vår egen tid genom att studera ett liknande skede i det förgångna.

Allmänt kan sägas att den som studerar selektivt ifrågasätter lärarnas avsikt, erfarenhet och visdom. Det naturliga vore att utgå ifrån att materialet skall studeras i sin helhet just därför att lärarna framlagt det i sin helhet och att lärarna är de bästa bedömarna av vad lärjungarna skall studera. Lärjungarna, som är i studiets första början, kan omöjligt förstå och bedöma ändamålet med studierna, kan omöjligt veta varför de skall studera just de delar av materialet som de vill hoppa över.

Falsk kunskap

Vad kan man göra åt bedragare och imitatörer? Sådana som påstår sig vara avläggare till gamla esoteriska kunskapsordnar, stå i förbindelse med planethierarkin, rent av vara mästare osv? Motfrågan: kan man göra något åt det, och borde man göra det, ens om man kunde? Bedrägerier, förfalskningar, imitationer på det esoteriska området är inget nytt fenomen. Sådant framträder alltid i samband med att den äkta esoteriken framträder. Den äkta gnostiken och de otaliga kvasignostiska sekterna under de första århundradena av vår tideräkning är ett exempel, och ett mycket belysande sådant. Esoterikstudiet upprepar ett mönster. Varför tror vi att esoteriken skulle vara det enda verksamhetsområde i mänskligheten som är fritt från imitatörer, bedragare, förvirring, "betalande resenärer och fripassagerare"?

Kanske kan man övertyga somliga av medlemmarna i de oäkta organisationerna om att de blivit bedragna. Några av dem kanske förstår esoteriken och inser varför det som de hittills studerat inte är den rätta läran. Men de flesta av dem man lyckats övertyga skulle inte förstå, och de skulle då bli hemlösa i dubbel mening, det vill säga man har berövat dem deras tro och kan sedan inte få dem att göra sig hemmastadda i esoteriken. De oäkta lärorna gör därför esoteriken en tjänst, därigenom att de suger upp människor, vilka annars alldeles för tidigt skulle söka sig till esoteriken och där inte kunna utträta något, endast störa esoterikerna. Detta är en innebörd, bland många, av talesättet "skenbart motsatta ting arbetar tillsammans". Ett annat talesätt lyder: "Det finns förfalskat guld i världen endast därför att också det äkta guldets finns."

Det skadar väl inte att man ägnar sig åt det oäkta? "Det kan ju skänka en viss glädje och en försmak av något djupare." Jovisst. Men det kan också bli ett effektivt hinder för dem som är mogna att gå vidare. Antag att vävkonsten aldrig hade utvecklats utan stannat på ett primitivt stadium, där det enda man kunde göra var att slå knutar. Vore det då att förstöra människornas "glädje och försmak av något djupare" att lära dem av med knutarna och lära dem väva på riktigt, förutsatt att de var mogna att taga det steget? Sammanfattningsvis kan sägas att om man blir alltför fixerad på det förberedande stadiet av något och tror att detta lilla och obetydliga är det hela, så kommer man inte vidare.

Behovet av kunskap

Människor behöver kunskap mer än något annat. Mycket ofta är det en bredare grund i kunskap som saknas. Börja med att sprida information!

Ett exempel på nödvändigheten av information erbjuder verklighetsbakgrunden, eller snarare bristen på verklighetsbakgrund, till boken *Mutant Message Down Under* av den amerikan-

ska författarinnan Marlo Morgan. I sin bok påstår Marlo Morgan att hon under en resa genom Centralöknen i Australien tillsammans med en grupp urinvånare fick taga del av deras hemliga läror. Bland annat skulle hon ha fått lära sig att förvandla sin organism till en annan livsform. I boken hävdar hon också att hon blivit utsedd till aboriginernas budbärare. Boken blev en bestseller i Förenta staterna, Europa, Japan och nådde även Australien. Där blev den emellertid snabbt avslöjad som bluff, dels därför att texten på många ställen visar författarinnans obekantskap med de mest vardagliga förhållanden i Australien, vilket ger starka anledningar till tvivel på att hon någonsin besökt kontinenten, dels därför att samtliga grupper av aboriginer – det finns ju inte så många – var på det klara med att de inte hade haft något med Morgan att göra och naturligtvis inte ”avslöjat” något sådant som Morgan hade påstått. I stället ansåg de samfällt att det Morgan påstår om dem i sin bok är ett bedrägeri och som sådant djupt kränkande. Marlo Morgan konfronterades med detta i ett radioprogram den 26 januari 1996. Hon bröt då samman och erkände att hon hittat på alltsammans. Hon sade: ”Jag vill säga att jag är fruktansvärt ledsen och jag ber uppriktigt, uppriktigt alla aboriginer om förlåtelse, om jag på något sätt har kränkt dem.” (Källa: *The Weekend Australian* den 27 och 28 januari 1996, *NEXUS New Times* april-maj 1996). Icke desto mindre fortsätter spridningen av denna bok. Den har även utkommit i svensk översättning under titeln *Budskap från andra sidan* och finns i alla newagebutiker, också sådana som vid sidan om kilovis av stenar och indiankitsch har endast fyra böcker.

Verklig kunskap

Innehållet är endast ett av tre kännetecken på verklig kunskap. De två andra är metoden och ändamålet. Ompröva, med användande av dessa tre kännetecken, dina antaganden om lärande, förståelse, insikt, visshet, klarhet! Kriteriet på om kunskap är esoterisk eller ej ligger inte i materieaspekten, inte ens i medvetenhetsaspekten, utan i viljeaspekten. Vad betyder det? Materieaspekten har med studiets föremål, innehåll, ämne för att göra. Att man studerar ”esoteriska grejor” är alltså inte det avgörande, ty det kan göras på hur låg medvetenhetsnivå som helst: veckotidningsastrologi, intresse för tidigare liv drivet av nyfikenheten och självmärkvärdigheten.

Det är inte ”esoterisk undervisning” enbart därför att det handlar om mångfalden av världar, medvetenhetsutvecklingen, hierarkin av högre lärare och hjälpare. Det är esoterisk undervisning endast när uppgifter om sådana överfysiska verkligheter lämnas i sådana sammanhang att det kan ha en medvetenhetshöjande effekt på mottagaren. ”Esoteriska fakta” framställda i sammanhang där man vädjar till lättrogenheten, sensationslystnaden, ansvarslösheten och lättjan (till exempel där planethierarkins medlemmar framställs som människors springpojkar och daddor) är inga esoteriska fakta utan beståndsdelar i ett nytt trossystem av vanligen fördummande och dogmatiserande slag.

Det är den esoteriska studiegruppens nivå, som avgör om det är ett esoteriskt studium eller ej. Medvetenhetsnivån får inte vara för låg. Men inte heller denna är det egentliga kriteriet för om det är esoteriskt studium gruppen ägnar sig åt. Utan, som sagt, viljeaspekten allenast. Nämligen: strävar man, arbetar man med att förbättra sitt vara, försöker man övervinna svagheter, förverkliga sina slumrande potentialer? Är arbetet ändamålsenligt efter planen för allt livs utveckling?

”Kunskap måste bli kunskap för den som tar emot den.” Kunskap är visserligen något i och för sig, något materiellt, som allt annat i tillvaron. Detta betyder emellertid inte att den för lärjungen blir kunskap, att den i hans medvetenhet fullgör funktionen av kunskap. För honom blir den kunskap först, när han förstår den såsom den är avsedd att förstås.

Kunskap består i den avsedda relationen mellan lärarnas och lärjungarnas medvetenhet.

Man kan lära sig mer på en halvtimme, då man är i direkt kontakt med en kunskapskälla (oavsett under vilka omständigheter denna kontakt upprättas), än under årtal av formella

studier.

Man kan lära sig och utrusta sig med en kunskapspotential, som först senare utvecklas till verklig kunskap.

Att läsa esoterisk litteratur

Den som på egen hand börjar studera den esoteriska litteraturen, gör klokt i att inte fordra att kunna begripa det lästa med en enda gång, vilket är omöjligt. Den riktiga metoden består i att uppmärksamt läsa igenom boken många gånger. Man finner att man vid varje ny genomläsning förstår allt mera, tills slutligen allt blivit klarlagt. Man bör låta någon tid förflyta mellan varje genomläsning för att ge det omedvetna tid att utföra sitt arbete, vilket underlättar begripandet.

Hur många gånger behöver man läsa en esoterisk bok? Man behöver läsa den många gånger också därför att man ständigt skiftar medvetenhetstillstånd, i olika tillstånd uppfattar det man läser olika och endast i sina högsta tillstånd riktigt uppfattar vad texten vill meddela. Med andra ord kan en viss utsaga, ett visst textställe ha en innebörd, som går en förbi i vanliga tillstånd. Först vid tjugonde läsningen kan denna innebörd stå klar, och den kan vara viktig för förståelsen av det hela. Sedan kanske man glömmer bort att man gjort denna insikt, kanske måste återerövra den vid trettiofemte läsningen. Det är därför ingen kan säga om grundläggande esoteriska verk: "Jag har läst den boken. Nu vill jag ha något annat."

Man kan också, när man läser, ställa sig frågan: "Vem är det nu som läser?" vilket sammanhänger med insikten "jag är inte en, jag är många".

Passivitet

Den mänskliga individen är så oerhört likriktad att en utomstående iakttagare av mänskligheten inte skulle behöva draga slutsatsen att varje individ har en egen, självständigt arbetande hjärna utan i stället att människorna styres i väldiga kollektiv av några få hjärnor utom individernas kontroll.

Denna passivitet måste den blivande esoterikern övervinna. Det handlar inte bara om att finna sig en uppgift och fullgöra denna, vilket är en nödvändighet. Det handlar minst lika mycket om att förhålla sig aktiv och självbestämd i sin egen medvetenhet gentemot alla utifrån kommande impulser, "allmänna opinionens dåliga suggestioner", dess färdiglagade åsikter om allt och alla. Han är principiellt skeptisk mot allt sådant, om vilket det sägs att "alla vet det". Han har genomskådat det allmänna passivt mottagande medvetenhetstillståndet såsom ett allvarligt hinder för medvetenhetsutvecklingen, hans egen och mänsklighetens.

Detta hans inre aktiva tillstånd svarar mot ett aktivt liv i det yttre. För att vara mogen till lärjunge måste man ha en tillräcklig egen inre drivkraft, så att man är ständigt aktiv i lämpligt arbete utan yttre påtryckning. Människor, som förfaller till sysslolöshet i den påtryckningsfria atmosfären i en esoterisk skola, visar därmed att de inte har tillräcklig egen inre drivkraft och därför är omogna för lärjungaskap.

Popularisering

Borde man inte popularisera esoteriken? Jovisst, och det har redan gjorts. H. P. Blavatskys *Nyckel till teosofien* är en popularisering av *Den hemliga läran*, Laurencys *Kunskapen om verkligheten* är en popularisering av *De vises sten*, som i vissa avseenden kan betraktas som en popularisering av Alice A. Baileys *En avhandling om kosmisk eld*. Popularisering har här förstått i betydelsen sammandrag, förenkling genom uteslutning av för den erforderliga totalvisionen oväsentliga detaljer. Popularisering har här inte menats i betydelsen försök att vinna en större läsekrets genom att anpassa framställningen till allmänt rådande illusioner och fiktioner, idiologier osv.

Man kan popularisera något eller göra det mer aptitligt eller acceptabelt för en större läse-

krets. Risken finns dock att många läsare fastnar för det i framställningen som inte tillhör själva saken, endast det populariserade utanverket. Och förr eller senare måste man rikta lärjungens uppmärksamhet på själva saken, och då måste populariseringen överges.

I själva verket kan esoteriken inte tilltala några bredare kretsar av den nuvarande mänskligheten. Det beror på dess negativa, eliminerande karaktär. Människor i gemen vill förvärva något, få något utan att behöva avstå från något. De vill ha uppmuntran, bekräftelse, förvisning, belöning. Esoteriken går emot hela denna tendens. Den berövar människan mängder av falska förvisningar. Den tar håll på den falska personligheten. Den river i början ner mycket i människan, mer än den bygger upp, kan det tyckas. Sådant kan inte bli populärt, åtminstone inte i innevarande eon.

Subjektivism

Laurency: "Subjektivismen ifråga om materiaspekten är så ingrodd i mänskliga tänkandet, att den knappast kan belysas i för många sammanhang." Här nedan göres några sådana belysningar.

Det finns ett typiskt subjektivistiskt metodfel i vetenskapens sätt att bemöta fenomen och fakta, som inte passar ihop med rådande hypoteser. Man hävdar nämligen att överfysiska realiteter, faktorer, energier etc. är "osannolika". Nu betyder "sannolik" endast "det som man rimligen kan vänta sig på grundval av det man redan känner till". Med andra ord: en förklaring eller hypotes är sannolikare, ju bättre den ansluter sig till redan etablerade synsätt. Och eftersom man valt att förbli okunnig om överfysiska realiteter, kan förklaringar utgående från dessa aldrig bli annat än "osannolika". De inser inte att de i själva verket rör sig med ett slags cirkelbevis: "Vi kan inte tro på något som tillhör det vi inte kan tro på." Det är som att meta i sjön utan mask på kroken och sedan förkunna: "Det finns ingen fisk i sjön."

Jämförande religionsforskningen förvånar sig över att det hos vitt skilda folk under alla tider funnits beskrivningar av "en högre verklighet", vilka sinsemellan stämt överens på väsentliga punkter. Man har sökt förklara detta genom något man kallar "interkulturell påverkan". Det skulle med andra ord bara röra sig om eftersägande och avskrivande i en ändlös kedja, från individ till individ och från folk till folk. Sålunda förklarar den rumänske religionshistorikern Mircea Eliade det hos alla folk förekommande "heliga sjutalet" med lån eller påverkan från Babylonien.

Dessa forskare inser inte att den enklaste och naturligaste förklaringen är att det finns en objektivt existerande högre verklighet, som naturligtvis är lika för alla, oberoende av kulturell bakgrund, och att det är den som mystikerna kommit i kontakt med och beskrivit ensartat.

Det är anmärkningsvärt att forskarna inte kan pröva denna förklaring ens som hypotes. Men de har så länge sysslat med blott subjektiva ting, blotta åsikter utan motsvarighet i verkligheten, att de tycks alldeles ha förlorat sinnet för att det finns en objektiv verklighet "där ute" och även "här inne", gemensam för oss alla.

Dylika hypoteser om åsiktslån mellan kulturerna som enda faktor säger mera om forskarna själva än om de kulturer de tror sig förstå.

Vetenskapens förkastande av "eterhypotesen" är ett exempel på subjektivism. Först gjorde man vissa antaganden om eternas egenskaper, t.ex. förekomsten av en "etervind". När man sedan i de experiment man gjorde ej kunde konstatera dessa egenskaper, drog man slutsatsen att "etern inte fanns". Man insåg inte att etern likväl kunde finnas men med andra egenskaper än dem man förutsatt. Man utgick aningslöst ifrån att föreställning och verklighet var ett och detsamma.

Axiom: Om varje okänt, ännu ej upptäckt ting går att bilda oräkneliga hypoteser. Hur många som helst av dessa kan vederläggas utan att man därför har motbevisat existensen av detta okända.

Begär, girighet och nyfikenhet

Så gott som alla organisationer vi kommer i kontakt med fungerar genom vår girighet. De tilldrar sig vårt intresse genom det de säger eller gör. Men detta döljes av det sken som omger dem (skenen av idealism, filantropi, humanitet osv.). Om man slutar lyssna på vad de säger och i stället ser på vad de har för inverkan, så kommer man snart underfund med detta.

Girighet är grunden till förlust och till oförmågan att göra rätt bruk av skenbar vinst.

Begär och behov är inte samma sak. Insikt får oss att upptäcka skillnaden. Om människor ägde insikt om vad de verkligen behöver, skulle de inte misstaga begär för behov.

Tänkande i konsumismens begrepp av utbud och efterfrågan har blivit så ingrott i mänskligheten att det tanklöst överföres till det esoteriska området. Kritiken av kommersialism och konsumism måste därför utsträckas även till området för esoteriska studier.

Människor antar ofta att de har något värdefullt och att de genom att ge bort detta kan få något ännu värdefullare. De har också tendens att göra sig av med, inte det det borde göra sig av med, utan det de önskar göra sig av med. Allt detta är grunden för handel, köp och försäljning, och det fyller en riktig funktion, där det skall göra det, men det gör det inte på esoterikens område.

Kunskap, insikt, visdom är resultat av medvetenhetsprocesser, förnuftets ansträngningar. De är inte varor som kan köpas och säljas.

Esoteriska studier får inte i längden användas som självterapi. Terapeutiska behov kan för somliga vara en ingång men endast i första början. Det finns flera sådana ingångar, som kan fungera som sådana men inte mycket mer. Det är mycket som kan göra en viss tjänst på nybörjarstadiet, men inte alls på mellanliggande stadier, och som direkt skadar på högre stadier.

Esoteriken får inte uppfattas instrumentellt, utnyttjas för ändamål som är den främmande. En del har försökt att utnyttja esoterisk kunskap för andra ändamål än medvetenhetsutveckling. Till exempel förekom det för ett antal år sedan att man upptog esoterisk psykologi och esoteriska aktiveringsmetoder i ett stort upplagt program för utbildning av personalen i ett av USAs största telekommunikationsbolag. Projektet slutade, som varje sakkunnig bedömare inser att det måste, i en fullständig katastrof. Det uppstod så svåra motsättningar mellan anställda att företaget höll på att slitas sönder och ledningen därför såg sig tvungen att häva kontraktet med det utbildande företaget, innan ens hälften av de anställda gått igenom utbildningen.

I nybörjarens utrustning måste finnas något mer än nyfikenhet och driften att förvärva, som är kamuflerad girighet. Det måste finnas något djupare och även förmågan att försaka, förmågan att släppa taget om något man redan förvärvat. Nyfikenhet och förvärvsdrift hör till det mest mekaniska hos människan, har ingenting med högre medvetenhet att göra. Nyfikenhet är ansvarslös, mekanisk sensationshunger, som finns även hos djur såsom katter, hundar, apor etc. För många kommer nyfikenheten och vetgirigheten i första hand och andligheten sedan. Men det måste råda det omvända förhållandet. Kunskapssökande är i bästa fall en avsiktlig vilja att vidga medvetandet.

I Afrika fångar man apor genom att utnyttja just deras nyfikenhet och girighet, deras oförmåga att släppa taget om det en gång förvärvade. Vid ett träd i byns utkant binder man en kalebass, i vilken man lagt en frukt. Kalebassens hål är just så stort att apan får in sin hand, men för litet för att apan skall kunna draga ut handen igen, när den väl gripit tag om frukten. På natten söker sig apor av nyfikenhet fram till byn. Och på morgonen sitter en apa snällt vid kalebassen och låter sig fångas hellre än släpper taget om frukten.

Om ens esoteriska studium betingas av girighet, så är det mer girighet än esoterik. Om det betingas av fruktan (till exempel fruktan för döden), så är det mer fruktan än esoterik.

Mål och medel

Ett vanligt fel i det mänskliga tänkandet är att förväxla redskapet och ändamålet. Något som en gång fyllde en funktion för ett visst värdefullt ändamål kanske inte längre gör det på grund av att betingelserna förändrats. Likväl fortsätter man med förfarandena, bruken, riterna eller vad det nu är, och förståelsen för det ändamål de en gång fyllde är längesedan försvunnen

Det kan vara nödvändigt för lärjungen att i bestämda situationer anlägga ett visst beteende, utföra vissa handlingar för att lära sig något. Men när denna konformism eller anpassning av beteendet blir huvudsaken eller den enda saken, har undervisningen redan slutat att göra verkan. I stället för undervisning har vi då endast konformt beteende.

När man vet ändamålet, kan man tänka ut medlen. Ändamålet rättfärdigar inte medlen utan tillhandahåller dem.

En del tror att man på den onda vägen kan uppnå det goda målet. Men det kan man inte. Endast på den goda vägen kan man nå det goda målet.

Ytlighet

Vi vilseleds av ytligheter, såsom vad folk kallar sig själva eller vad andra kallar dem, vad organisationer och verksamheter kallar sig själva eller vad folk kallar dem. FN som fredsstiftande organisation till exempel. Många välmenande och humanitärt sinnade människor avskyr USAs anfall mot och ockupation av Irak och vill se USA ersatt av FN. Men det är ett faktum att FN med sina sanktioner har dödat långt fler irakier, framför allt spädbarn, än USA. (Enligt FN-organet UNICEFs egna skattningar rör det sig om c:a 5000 barn i åldern 0-5 år, som dog per månad till följd av sanktionerna, så länge som dessa pågick, alltså från 1991 till 2003.) En dylik missuppfattning om FN har sin grund just i oförmågan att se till det verkliga väsendet, de verkliga orsakerna, att se endast till ytligt frasmakeri, namn, och beteckningar, skyltar. Vi lever inte i atomåldern, datoråldern, rymdåldern eller något annat dylikt. Vi lever i frasåldern. Glöm inte att fraser är puffar av varmluft, som kommer ut ur det största hålet i huvudet. "Orden måste dö, om människorna skall leva."

Ytterst vanligt är att man arbetar med ett ytligt skikt i mentalmedvetenheten, ett skikt som låter sig mycket lätt betingas, standardiseras, likriktas.

Mekanisering och likriktning

Det finns fyra faktorer som, när de tillämpas på människor, programmerar dem liksom maskiner. Det är dessa faktorer, som används av organisationer och individer, som indoctrinerar och likriktar. I otaliga experiment, i forntiden såväl som i nyare tid, har man fullständigt sannat dessa faktorerens existens och effekt. De är: *spänning* omväxlande med *avslappning*, användandet av *slagord* och *idelig upprepning*. Hur spänning omväxlar med avslappning kan studeras i en vanlig vildavästernfilm: just i den stund indianerna med sina tomahawker huggit sig igenom dörren till nybyggarnas blockhus, hörs den undsättande kavalleriskvadronens trumpetsignaler. Eller en luthersk predikan från den tid kristendomen väsentligen handlade om tre ting – syndens förskräcklighet, domens oundviklighet och de eviga straffens verklighet – först utmålas helvetets fasor i så bjärta färger att församlingen nästan vrider sig i kyrkbänkarna av syndaångest, och sedan framställs den frälsande nåden, så att församlingen samfällt kan draga en lättnadens suck över att ha sitt på det torra i olikhet mot de förtappade därutanför. Tekniken är knappast mer förfinad, när den används på de områden vi talar om. Känslomässigt laddade slagord i stället för ordentligt definierade begrepp omöjliggör en klar uppfattning av vad ämnet handlar om. Idelig upprepning mekaniserar uppfattningen, tränger undan möjligheten till förståelse och medvetenhet.

Kategorier av studerande och arbetare

På lång erfarenhets grundval indelar man studerande i fyra kategorier: ”svampar, trattar, silar och vannor”. ”Svamparna” minns och behåller allt utan urskillning. ”Trattarna” behåller eller minns inte något. ”Silarna” släpper igenom det goda vinet, alltså glömmet det värdefulla, och behåller endast det värdelösa grumset. Bäst är ”vannorna”, som behåller kunskapens säd men låter bosset fara med vinden.

Likaså kan praktiska arbetare indelas i fyra kategorier. Först har vi indelningen i intelligenta och dumma. Dessa kan vardera indelas i flitiga och lata. De intelligenta och lata blir de bästa ledarna, ty de har förstånd att delegera. De intelligenta och flitiga blir de bästa organisatörerna. Också de dumma och lata kan användas. Enbart farliga är de dumma och flitiga.

Lärjungens inställning till läraren

Det som den studerande uppfattar som tilldragande eller även läraren låter framstå som tilldragande kanske inte alls är avsett att vara det. Det som drar den studerande till undervisningen eller läraren kan vara sådant som läraren lagt in som ett redskap med vilket han prövar lärjungarnas lämplighet eller olämplighet.

För dem som tenderar att reta sig på drag i lärarens personlighet, framställningssätt, stil med mera, kan framhållas att lärarens uppgift är att stå dem till tjänst som kan lära, inte vara en behaglig eller trevlig person för dem som i första hand söker behag eller trevnad.

Kritik

Att uthärda andras kritik kan innebära att göra dem gott. Tänk: ”Låt dem hållas med kritiken, vad rör det mig?” Hur vore det att höja kritikens kvalitet, så att den kunde göra större nytta? Den mesta så kallade kritiken är så dålig att också dåliga saker inte kritiseras tillräckligt effektivt.

”Det onda som kommer från andra kan man undgå, det finns ingen undanflykt från ens eget onda.”

Enligt en gammal iakttagelse går kritiken genom tre stadier. Första stadiet: det är omöjligt, bedrägeri, vansinne etc. Andra stadiet: det är i och för sig möjligt, sant, riktigt, men det saknar betydelse. Tredje stadiet: det är betydelsefullt, men det har vi alltid vetat. Därefter kan kritiken upphöra.

Kritik av lärare

Esoteriska lärare, som framträder i offentligheten, blir alltid kritiserade, klandrade, anklagade för det hemskaste samtiden kan hitta på, utskrikna som de värsta dårar och missdådare. Så har det alltid varit, och så kommer det att förbli, tills en tongivande del av mänskligheten har nått det högre mentalstadiet.

Somliga av lärjungarna tar mycket illa vid sig av kritiken, söker försvara läraren och bemöta kritiken. Det är inte bara spilld möda utan alldeles felaktigt handlande. Läraren tar ingen som helst befattning med dem som i ovist nit vill försvara honom inför moralisterna. Tvärtom kan det hända att han ”hjälp till” och ”lägger mera ved på brasan”. En sådan lärare var H. P. Blavatsky. Kritik utifrån är ett redskap en sådan lärare använder i sitt arbete med människor. Är han en verklig lärare, kan han använda varje situation att undervisa genom. Flyr några av hans lärjungar som skrämde harar, när kritiken stormar, och kommer slokörade tillbaka, när det är kav lugnt igen, så har de därmed satts på ett prov utan att de anade det, och läraren vet tack vare detta mer om dem än han visste innan. Utbrott av allmän kritik mot läraren är liksom stormarna på höstkanten. De skakar äppelträdet, så att den ruttna frukten faller till marken, medan den friska och goda frukten sitter kvar.

Kritik utifrån skadar aldrig. Kritik inifrån, från lärjunge, skadar alltid, och mest lärjungen

själv. Den kan vara nyttig endast i så måtto att den visar lärjungens omognad, dåliga omdöme och allmänna ohyfs. En sådan lärjunge kan läraren därför använda som ett allmänt varnande exempel en tid, innan han skiljer honom från undervisningen.

Lärjungen behöver studera sig själv

Kunskap består i den avsedda relationen mellan lärarens och lärjungarnas medvetenhet. Var ligger då felet, om lärjungarna inte lär sig? Ligger det hos läraren, hos kunskapen eller hos lärjungarna?

Det visar sig att lärjungen behöver studera icke endast läran utan även sig själv. Han behöver genomskåda vad som hindrar honom att lära, upptäcka vilka förändringar av sina inställningar han bör genomföra för att hjälpa sig själv att lära.

Några områden för studiet av en själv

Här följer tjugo områden för studiet av en själv.

1. Varje slags studium kan börja med den studerandes krav på att bli uppmärksam. Men hur studiet än börjar, får det inte fortsätta på detta sätt.

2. Studera vilka antaganden som ligger bakom dina handlingar. Studera sedan vilka antaganden som ligger bakom dessa antaganden.

3. ”Varför gjorde jag detta?” kan vara en bra fråga att ställa sig. Men man kan också ställa frågan, och ibland är den ännu viktigare: ”Hur kunde jag ha gjort det annorlunda?”

4. Du har kommit långt, men du vet inte hur långt. Du har långt kvar, men du vet inte hur långt.

5. I jämförelse med vissa har du kommit långt. I jämförelse med andra har du knappt kommit någon vart alls. Det ena är inte sannare än den andra.

6. Om din längtan efter ”godhet” bygger på girighet, är det inte godhet utan girighet.

7. Utöva makt med vänlighet, och du kan skada mer än du hade gjort med stränghet. Intetdera är i och för sig rätt.

8. Den som vet måste fullgöra en funktion. Den som inte vet, kan inte övermodigt göra anspråk på någon funktion, han kan endast försöka göra det.

9. Försök inte vara ödmjuk: lär ödmjukhet.

10. Utgå ifrån att du är dels hycklare, dels obetänksam, och du tar inte mycket miste.

11. Att försöka efterapa en annans dygd är mer efterapning än dygd. Försök i stället uppfatta vad denna dygd bygger på.

12. Ingen övning finns i ensamhet.

13. Om du söker en lärare, försök då bli en verklig lärjunge. Om du vill bli lärjunge, försök finna en verklig lärare.

14. Ju oftare du gör något visst, desto sannolikare är det att du gör det igen. Det inte säkert att du vinner mer på denna upprepning än att sannolikheten för ytterligare upprepningar ökar.

15. I förstone är du inte värdig lärjungaskapets insignier och yttre kännemärken. Senare behöver du dem inte. Slutligen kanske du behöver dem för andras skull.

16. Om du inte kan skratta ofta och äkta, så har du ingen ”själ”.

17. När en tro blir mer än ett redskap, är du förlorad. Du förblir förlorad, tills du lär dig vad ”tro” egentligen duger till.

18. När en lärare eller äldre lärjunge visar intresse för din materiella välgång, känner du dig smickrad. Men det beror ofta på att du ännu inte är redo för någon annan hjälp än just denna.

19. När någon ber dig att hjälpa sig med att göra något, så kanske du inbillar dig att han inte kan göra det utan din hjälp. Kanske är det en lärjunge, som vill hjälpa dig genom att knyta dig till sitt arbete.

20. Om du är lat, kan du skatta dig lycklig, om någon påpekar detta för dig, så att du får en chans att bättra dig. Lättja är alltid ditt eget fel. Det är ett tecken på att människan alltför länge

har framhärdat i oduglighet.

Punkterna 1–20 ovan är i själva verket övningar i att överlista den falska personligheten, som lever på att ge sig själv små belöningar.

Den falska personligheten säger: ”Ge mig det jag begär!”. Det verkliga väsendet säger: ”Ge mig det jag behöver!”

Den falska personligheten ställer sig emellan studiet och individens väsen, vars växande är studiets egentliga ändamål.

Läraren behövs – det finns ingen praktik utan lärare

Vissa högre förmågor kan förvisso mogna hos den ensamma människan, men individen som harmonisk helhet betraktad kan inte mogna i ensamhet. Sökaren vet nämligen inte åt vilket håll han skall gå. Anträder han vandringen i denna sin okunnighet, kan han inte veta vart han är på väg. Varje steg han tar kan avlägsna honom ytterligare från målet. Det är även ofrånkomligt att han i början är i sina egna svagheters våld. Skulle han lyckas utveckla visa krafter, blir även dessa svagheter förstärkta. Till följd härav blir han svagare, inte starkare. Detta gäller alla. Skillnaden ifråga om en antagen lärjunge är att läraren har åtagit sig att skydda lärjungen för vissa aspekter av dennes egen svaghet.

I gamla esoteriska skrifter liknas den oförvandlade människan vid ett djur, som besitter förmågor det ännu inte kan rätt bruka. ”Ju mera djur” människan är, desto mindre förstår hon lärarens roll. Läraren kan förefalla henne lik en jägare, som vill tvinga in henne i en bur. Hon gör mekaniskt, instinktivt motstånd mot lärarens försök att bibringa henne kunskap.

Att man dras till en viss lärare beror i allt väsentligt på en intuitiv, vanligen ej fullt dagsmedveten uppfattning av andlig frändskap. Esoteriskt okunniga må sedan komma med sina förklaringar om så kallade rationella faktorer, men dylika är av underordnad betydelse.

Lärarens uppgift

Förståelse går från det allmänna till det enskilda, från det större till det mindre, från det högre till det lägre, från helheten till delen. Motsvarande förhåller det sig med lärarens förmåga att undervisa och leda. Han kan det, emedan endast den som har gått hela vägen kan leda en annan på den. Han ensam har överblicken, ser från början till slutet och från slutet till början.

Det är lärarens uppgift att öppna lärjungens medvetande, så att denne kan bli mottaglig för högre intryck. För att kunna bli mottaglig måste lärjungen inse hur mycket av hans vanliga tänkande som hämmas av enkelspårighet och felaktiga antaganden. Förrän han gjort dessa insikter, kan han egentligen inte förstå.

Lärarens uppgift är att vara sig själv, att utstråla sitt väsen. Därför finns det ingen uppdelning hos läraren i en offentlig och en privat personlighet. En sådan människa, som har ett ansikte i klassrummet och ett annat hemma, kan inte vara en esoterisk lärare. Denna enhetlighet är rådande i hans inre. Hans yttre beteende kan mycket väl förefalla att förändras, men hans inre personlighet är enhetlig.

Läraren undervisar med hela sitt väsen. För att lärjungen skall komma till insikt om att han har ett fel, som hindrar honom, kan läraren uppföra sig som om han själv hade detta fel. Han tillämpar därmed den gamla psykologiska insikten att det är lättare att se andras fel än egna.

Av särskild betydelse är den del av lärarens undervisning som har till uppgift att befria lärjungen från sådana trossatser som ingår i hans kulturella bakgrund, de i varje samhälle i varje tid stadfästa, officiellt sanktionerade trossatserna och lögnerna. Sanning kan inte byggas i ett medvetande, som i något väsentligt avseende behärskas av tro och lögn. Det kan ibland hända, när läraren försöker befria honom från en dylik tro, att lärjungen råkar in i ett sådant chocktillstånd, att han för en viss tid blir oduglig för studier. Men det betyder bara att det var en nödvändig erfarenhet för lärjungen att göra.

Läraren strävar efter att tillhandahålla lärjungarna ett rikhaltigt, varierat material, som i alla sina delar är avsett för ett enda ändamål: att utveckla medvetandet. En del av detta material förefaller vara konstruktiv. En annan del synes vara destruktiv, men det är en ytlig bedömning. Det vore bättre att säga att den är rekonstruktiv, eftersom rivning måste föregå uppbyggandet av det nya. Allt i rätta proportioner är lärarens hemliga förmåga.

Läraren fullgör alltså en mängd funktioner. Som vägledare visar han vägen, men lärjungen måste själv gå den. Som filosof älskar han visdomen, vilket ju ordet ursprungligen betyder. Men denna hans kärlek betyder handling, inte frossande i egoistiska känslor. Kärleken, frigjord från sentimentalitet, yttrar sig snarast såsom vilja, icke såsom känsla. Den är enande energi utan referens till det egna jaget.

Läraren är den nödvändiga länken mellan lärjungen och målet. Han förkroppsligar och symboliserar både arbetet självt, varav han är en produkt, och systemets kontinuitet, traditionen eller kedjan av lärare. Liksom officeren för alla praktiska ändamål för den menige soldaten symboliserar staten och dess ändamål, så symboliserar läraren hela planethierarkin.

Det gamla talesättet "hantverkaren är dold i sin verkstad" betyder att läraren är ett med arbetet.

Läraren har till uppgift att framkalla erfarenheter, som sätter lärjungen i stånd att taga emot högre intryck, högre kunskap. Hans uppgift består inte enbart i att förmedla information. Lärarens uppgift är att förmedla sanning och verklighet. Hans uppgift är att försvaga, inte förstärka, effekten av sin egen personlighet för att innehållet skall framträda desto mera. Lärarens uppgift är inte att vara psykoterapeut. Däremot att ge skydd och ledning.

Läraren är vänlig mot vissa som söker honom och sträng mot andra. De som blir föremål för hans vänlighet, känner sig smickrade och tror sig särskilt utvalda. Det har de emellertid ingen anledning till. Det förhåller sig tvärtom och hänger i själva verket samman med vad läraren kan ge. Människor som inte kan lära kan läraren heller inte ge annat än sin vänlighet. Människor som kan lära måste han ibland taga ett bestämdare tag om, vilket dessa kan missuppfatta som stränghet.

Läraren prövar lärjungens lämplighet genom att se om denne kan sätta sig över fixeringen på ett visst förfarande, en viss personlighet eller en viss skola och göra sig mottaglig för en mångsidig undervisning.

Lärarens personlighet

Det har blivit en så djupt rotad företeelse i den nuvarande civilisationen att den vanliga människan spelar olika sociala roller, att detta har blivit allmänt godtaget och inte ses som något dåligt. Från esoterisk synpunkt är det dock mänsklig omognad.

Skådespelaren, som blir som ett med sin roll, kan inte vara en lärare. Den yrkesman, som så rycks med av sin officiella roll att han har en annan personlighet på kontorstid, kan inte vara en lärare. Lärarefunktionen kan inte utövas av någon som är offer för att vara tillfälligt besatt av en rollfigur.

Den esoteriske läraren kan inte vara en världsberömd gestalt, som drar till sig miljoner anhängare. Den grad av uppvaknande han nått är märkbar endast för den som själv är uppväckt. Liksom en radiomottagare kan människan uppfatta endast det som ligger inom hennes frekvensområde. Den människa, som fångslas och imponeras av lärarens personlighet, är oförmögen att använda detta intryck till något förnuftigt ändamål. Människan under utveckling kan endast skymta de egenskaper och förmågor som hör till stadiet ovanför hennes eget. Läraren kan rent av stänga av större delen av sin utstrålning för lärjungens vidkommande, ty lärjungen behöver den inte, kan inte använda den. Fladdermusen är hjälpt endast av ett svagt ljus, solljuset skulle blända den.

Läraren måste således vara en enhetlig person. Personlighetens inre enhet motsvarar emellertid inte den ytliga moralismens föreställningar av den andliga idealmänniskan. Den

lugna, oföränderliga personligheten, den reserverade, vördnadsbjudande, som aldrig visar upprördhet, kan inte vara en lärare. Ty det som är statistiskt, oföränderligt är motsatsen till levande och är värdelöst i livshänseende. En individ kan genom övning ha nått ett sådant tillstånd men har därmed faktiskt berövat sig uttrycksmöjligheter, varmed han kan nå andra. Han har då begränsat, inte vidgat, sitt verksamhetsfält och påverkansområde. Liksom ifråga om allt annat är egenskaper och förmågor av värde i samma mån som de sätter människan i stånd att utträta något. Inget är ett självändamål. Lidelsefrihet kan vara ett redskap, men inte mera. Och som alla redskap duger den endast i de situationer där den är ändamålsenlig.

Lärarens oberoende av moralfiktionalismen

För att för lärjungarna demonstrera moralismens värdelöshet kan läraren göra och säga sådant som chockerar lärjungarna, sådant som de enligt rådande moralillusionism hypnotiserats till att anse moraliskt klandervärt. Läraren vill därmed påpeka att det som chockerar lärjungarna är inte det onda utan deras konventionella, illusoriska uppfattning om det onda.

Äldre lärjungar kan anlägga liknande beteendemönster, men då i andra syften. I deras fall handlar det om att frigöra sig från kvarvarande illusioner såsom kravet att vara omtyckt, ansedd, uppskattad i samhället. Det är en nödvändig process att göra sig fullkomligt likgiltig för och oberörd av moralillusionismen, varefter flera värdefulla egenskaper kan som först erövrats.

Sentimentalitet

Det är viktigt inse att esoteriken inte är mystik, inte har något att ge mystikerna, dem som är upptagna med de för mystikerstadiet typiska frågorna och strävandena. Den blivande esoterikern måste ha mystikerstadiet med dess intensiva emotionalism, illusionism och egoistiska frossande i "andliga känslor" bakom sig. Han skall vara inriktad på att bli ett mentaljag, kännetecknat av sunt förnuft, saklighet och målmedveten aktivitet i enlighet med livslagarna.

En mystiker och kvietist trädde inför läraren. Han intog en ställning av ytterlig ödmjukhet och talade med en låg och vördnadsfull stämma: "Jag har kommit hit för en enda sak. Som en Guds tjänare och en fridens man, bönfaller jag dig att lära mig hur jag skall bli fullkomligt oförmögen att vara annat än mild och fridfull och alldeles ur stånd att bruka våld." Läraren såg på honom och sade: "Har du någonsin tänkt tanken att, om du genom någon ödets nyck verkligen skulle bli fullständigt ur stånd att bruka våld, bleve du fullkomligt onyttig. Du skulle inte kunna slå i en spik i väggen. Du skulle inte kunna stampa av leran från dina egna stövlar. Du skulle bli fullkomligt beroende av andra i stället för att kunna bidra till andras välfärd."

Vissa sökare stöts bort av esoteriken, därför att den enligt deras förmenande saknar "kärlek", det vill säga inte dryper av sentimentalitet. Betonandet av "kärlek" utöver en viss gräns får motsatt effekt. Vissa av de människor, som mest talar om att vi skall älska varandra, är kända för att döda varandra. Om man inte lagt märke till detta, betyder det bara att man gått i fällan att inbilla sig att människor handlar efter det som de talar om.

Gruppen

Fråga: Det är snarare regel än undantag att esoteriska studie- och arbetsgrupper inte arbetar effektivt, misslyckas med sin uppgift och ganska snart upplöses. Kan man säga något om vad denna ineffektivitet beror på och omvänt, vad som kännetecknar effektiva esoteriska grupper?

Svar: Ja, det kan man. Grupper är ineffektiva i samma mån som de består av ineffektiva människor. Sådana människor är inte inställda på att först och främst arbeta; kommer illa förberedda till mötena, om de kommer alls; låter sociala behov bestämma; kräver hänsyn; har med sig den falska personligheten till gruppen (med den falska personligheten menas allt i

individens personlighet som inte kan gagna hans medvetenhetsutveckling, endast hindra den, negativa emotioner till exempel). Grupper, som domineras av sådana individer, upplöses snart, emedan de ansvarstagande medlemmarna lämnar den.

Omvänt är grupper effektiva i samma mån som de består av effektiva människor. Sådana människor ställer arbetet i centrum; ser gruppverksamheten, däribland mötena, som ett åtagande; gör ständiga ansträngningar inifrån sitt vara; visar varandra tillbörlig men inte för stor och missriktad hänsyn; lämnar den falska personligheten utanför.

Den stora faran med en studiegrupp är att den förfaller till att bli en stam eller familj i miniatyr, en kult och den yttre ram, inom vilken man söker och finner tillfredsställelse för sina sociala behov, såsom sällskap, medhåll, uppmärksamhet, bli sedd, uppskattad, belönad, göra sig gällande, spela sociala spel osv. i all oändlighet. För att motverka dylika tendenser vidtar gruppens ledare åtgärder med verkan att minska sociala inslag och personlighetsfaktorer och lägga större tonvikt på det arbete gruppen utför och utan vilket den saknar existensberättigande.

Värde har endast det frivilliga samgående mellan individer och grupper, vilket motiveras av gemensamt intresse och mål.

Människor kan dra nytta av grupparbete endast i den mån de övervunnit de fyra: otacksamhet i medgång, otålighet i motgång, missnöje med sin lott, tvekan i att tjäna sin nästa.

Framgång i studiet

Fråga: Finns det någon enkel tumregel, varmed man kan avgöra om man själv eller någon annan menar allvar med sina esoteriska studier och kan nå framgångar på den esoteriska vägen?

Svar: Ja, det finns det. Människor som menar allvar är beredda att börja från början, att taga ett steg i taget, att inte hoppa över "det där som är bara för nybörjare" för att genast kasta sig över "det avancerade".

Den faktor, som mest av allt gynnar denna oönskade tendens, är fåfängan. Det är därför de flesta system betonar ödmjukheten. Den är icke så mycket en dygd som en egenskap lärjungen behöver för att kunna lära.

Framgång i studiet härrör från förmågan att lära och är oemotståndlig. Intet kan ställa sig som ett hinder mellan dig och kunskapen, om du är mogen för den. Därmed är också sagt att vad som helst, också det minst väsentliga, kan ställa sig som ett hinder mellan dig och kunskapen, om du inte är mogen för den.

Därför gör läraren sig själv eller kunskapen – eller båda – svårtillgänglig på olika sätt. Därmed skyddas de icke värdiga och icke färdiga för kontakt med en kunskap, som endast skulle skada dem. De värdiga och färdiga kan däremot under inga som helst omständigheter stötas bort annat än tillfälligtvis. Halvvakna yngre lärjungar gör därför läraren och undervisningen en otjänst genom att försöka locka de omogna till undervisningen eller hålla kvar de ovilliga genom att släta över osympatiska drag hos läraren eller undervisningen, "sockra de beska pillren" osv.

Tjänandet

Lärjungaskapet betyder hårt arbete, banbrytande och vägvisande arbete. Många aspiranter misslyckas, emedan de underlåter att göra det bästa de kan, underlåter att handla som de borde, underlåter att säga det som borde sägas, underlåter att utföra det arbete omständligheterna anvisar.

Det finns två nivåer i mänskligt tjänande, en lägre och en högre. På den lägre nivån gör människan vad hon kan, på den högre, vad behovet utvisar. Så finns förstås den nivå, där hon gör vad hon finner nöje i, men det är inte heller tjänande.

Människor utan insikt, till exempel idealister, måste ständigt arbeta med sina egna projekt

på grund av två egenskaper som verkliga esoteriska arbetare saknar: fixering och okunnighet om de verkliga resultaten av deras handlande.

Fixering råder alltid när människan inte använder idén som ett redskap, utan idén så att säga använder människan mekaniskt. ”Våra egna leksaker leker med oss.” Det finns fysiska, emotionala, mentala leksaker.

Du är inte ett enhetligt väsen, du är ”många”. En del av dig säger ”jag vill lära mig att kunna tjäna”, medan en annan del säger, ”jag kan tjäna nu”.

En viktig insikt, som en esoterisk mästare inskräper hos sina lärjungar: ”Jag vill befria er från den fixa idén att lärjungen tjänar, emedan han vet. Aldrig säger vi: Nu vet ni och därför kan ni arbeta. Vi säger i stället: Nu arbetar ni och tjänar, och i det svåra företaget skall ni efterhand upptäcka verkligheten, utveckla behövliga förmågor och bli allt skickligare i livets tjänst.”

”Den som vet måste fullgöra en funktion.” Fullgör man ingen funktion, betyder det alltså att man inte vet.

”Den är vår lärjunge som gör vårt arbete.”

Hemligheter

Att esoteriska lärare anspelar på hemligheter, dolda platser och så vidare kan ha helt andra orsaker än många tror. Det kan vara en metod att avslöja ytliga ”sökare”, vilka starkt påverkas av det hemlighetsfulla och är ute efter det som kittlar nyfikenheten. Det liknar därmed underbefällets trick i det militära, när han inför en grupp nyinryckta säger: ”Ni som har högre utbildning och anser er inte passa för grovarbete, upp med en hand!” och sedan, när händerna kommer upp, säger: ”Här har vi dem som mest behöver övning i grovarbete.” Att spela på lärjungarnas känsla för det sensationella kan vara en metod att låta dem komma till insikt om egna ytliga inställningar, stämningar och reaktioner, komma dem att se att de har liksom emotionala knappar man kan trycka i gång dem med. Om det är lärjungens uppgift att komma till en allt fullständigare självkänedom, så är det lärarens uppgift att försätta honom i situationer, där han kan studera sig själv.

Det hemlighetsfulla kan också ha en energigivande inverkan på dem som har rätt inställning till det. För dylika individer betyder ”hemlighet” upptäckt eller förvärv av något särskilt värdefullt.

Det hemliga förväxlas ofta med det avskilda eller privata. Exempelvis en sammankomst, en sammanslutning behöver vara privat eller avskild för att deltagarna skall kunna koncentrera sig på sitt arbete utan onödiga störningar från utomståendes sida.

Beteckningen ”hemlighet” avser även ”den innersta medvetenheten”, övermedvetenheten. Detsamma gäller ”mysterier”. Det är sällan traditionella esoteriska beteckningar har endast en betydelse.

Hemligheten kan även vara ett skydd för det värdefulla. I denna vår värld är allt som har ett verkligt värde hotat, så ock kunskap.

”Underverk”, ”paranormala förmågor”

Det finns en stigande följd av stadier i det som vissa människor kallar underverk och andra kallar paranormala förmågor:

Det första stadiet är det på vilket individen hör talas om underverk och blint tror på dem. Det andra stadiet är det på vilket han inte har egen erfarenhet av dem, hör talas om dem men inte tror på dem.

Det tredje stadiet är det på vilket han har egen erfarenhet av dem men alltså inte tror på dem.

Det fjärde stadiet är det på vilket han kan utföra dem och även gör det. Tro och icke-tro har han då lämnat bakom sig.

Det femte stadiet är det på vilket han kan utföra dem men kanske vägrar att göra det.

Det sjätte och sista stadiet är det på vilket han inte längre vill utföra dem eller avstå från att utföra dem. Då kan det hända att de inträffar men behöver inte göra det.

Regler och uppmaningar

Regler och uppmaningar, som läraren ger lärjungar, är sällan allmängiltiga utan vanligen avsedda för just den lärjungen eller den gruppen av lärjungar vid en viss tid i ett visst sammanhang. Det förekommer att dylika regler och uppmaningar bevaras åt eftervärlden och har kommit att uppfattas såsom gällande för alla under alla omständigheter. Många regler som tidigare givits är inte längre giltiga, eftersom människornas medvetenhet har förändrats. Mycket av det som i evangelierna läggs i Jesu mun är sådana särskilda regler. De fattas bokstavligt och såsom allmängiltiga. I stället bör man alltid beakta de tre: rätt tid, rätt plats, rätta människor.

"Roliga historier" i undervisningen

I Österlandet har man i alla tider undervisat med hjälp av sådant som västerlänningar vanligen uppfattar som roliga historier blott och bart. Men i Österlandet är människor på det klara med att dessa historier inte har bara ett underhållningsvärde. Genom att söka efter poängen för att skratta åt den nekar man sig den insikt man annars hade kunnat få. Vårt exempel är Nasreddin Hodja och papegojan. Berättelsen lyder: Nasreddin besökte marknadspplatsen. Där ville en man sälja en papegoja för 500 dinarer. "Hutlöst pris för en fågel!" utbrast Nasreddin, som aldrig sett en papegoja förut. "Men detta är ingen vanlig fågel," genmålte mannen. "Det är en papegoja, och den kan tala." Nasreddin teg och gick hem till sig. En stund senare infann han sig åter på marknadspplatsen, hade denna gång med sig en av sina kalkoner. Den ville Nasreddin nu sälja. Priset var 1000 dinarer, vilket en skylt upplyste om. Nu var det papegojägarens tur att bli upprörd. "Min fågel kan åtminstone tala!" skrek han till Nasreddin. Denne svarade: "Må vara att din fågel talar. Men min tänker."

Det finns åtminstone tre bottnar i denna berättelse.

Högre slags tänkande

Ett högre slags tänkande kännetecknas bland annat av att det sammanför "motsägelser" i en högre enhet eller, precisare uttryckt, de motsägelser det lägre tänkandet trodde sig finna inser det högre tänkandet vara endast skenbara.

Ett exempel: esoteriken lär att vi skall glömma oss själva och minnas oss själva. För lägre slags tänkande innebär detta en olöslig motsägelse, tills insikten gryr att det "själv" som avses inte är ett och samma: höljenas mekaniska funktioner ("jag är arg", "jag är ledsen", "jag är rädd") och monadens självmvetenhet.

Ett annat exempel: esoteriken avvisar den vanliga gudstron, kallas därför av okunniga bedömare ateistisk, förkunnar i stället att allt levande är gudomligt, potentiellt eller aktuellt, och är därmed egentligen mer teistisk än den vanliga gudstron.

Ett tredje exempel: vi uppmanas att hjälpa till med att sprida esoteriken, samtidigt som vi får olika slags varningar och avrådanden med hänvisning till människors omognad, risken för missbruk och förvrängning. Båda ståndpunkterna är samtidigt riktiga och ger varandra begränsad giltighet: Sprid, men med urskillning! Håll igen, men med urskillning! Urskillningen är i detta fall nyckeln till paradoxen.

Ett fjärde exempel, som också det handlar om spridandet av esoteriken: Det sägs att varje lärjunge, som nått förbi nybörjarstadiet, måste hjälpa till i arbetet med att sprida kunskapen. Samtidigt sägs att mycket få människor är mogna att taga emot kunskapen. Den motsägelse, somliga trott sig finna mellan dessa båda uttalanden, upplöses genom insikten att orsaken till att esoterikens sprids så långsamt må ligga i mänsklighetens allmänna tröghet, men den får

inte ligga i lärjungarnas tröghet. Svaret på frågan ”vems ansvar?” upplöser alltså i detta fall paradoxen.

Det gäller att höja tänkandet från den nivå, där det automatiskt ser i 0 eller 100 procent, svart eller vitt, identitet eller icke-identitet, till den högre nivå, där tänkandet med sitt betraktande ser relationer. En typisk fråga på identitetstänkandets nivå: ”Är hjärtcentrets medvetenhet detsamma som essentialmedvetenhet?”. Svaret kan bli: ”Alla centra i människans inkarnationshöljen har i sig endast mekanisk medvetenhet, icke självmedvetenhet. Essentialmedvetenhet är konstant självmedvetenhet med samtidig gruppmedvetenhet. Hjärtcentrets medvetenhet är alltså icke detsamma som essentialmedvetenhet. Men när monaden väl förvärvat essentialmedvetenhet, kommer denna till uttryck genom hjärtcentret. Det finns alltså en bestämd relation mellan hjärtcentret och essentialmedvetenheten. Men märk väl: relation, icke identitet.”

Perspektiv

Det som i går var härskande dogm, något självklart, är i dag vederlagd villfarelse. Denna sanning inser de flesta. Men varför drar man inte härav slutsatsen att det som i dag är härskande dogm, något självklart, i morgon är vederlagd villfarelse? Man drar inte slutsatsen, därför att man inte tänker perspektivistiskt.

Perspektivtänkandet har som ett av sina särskilda arbetssätt att aktivt arbeta med begreppens mångvärdhet. Exempel på sådant arbete med begreppet ”pengar”.

Begrunda följande yttranden: 1) ”Jag vill ha dessa pengar insatta på mitt konto.” 2) ”Jag har alltid pengar på mig, när jag går ut.” 3) ”Överskott på pengar ger inflation.” 4) ”Pengar är roten till allt ont.”

Betyder ordet ”pengar” detsamma i de fyra yttrandena? Exempler 1–3 avser pengar på tre allt högre abstraktionsnivåer: Pengar₁ är ett bestämt konkret kontantbelopp i en viss konkret situation. Pengar₂ är ett obestämt kontantbelopp i en återkommande typisk situation. Pengar₃ är alla pengar i samhället, kontanter, krediter, fordringar osv. Pengar₃ är i sin tur mångvärt, ty det är oklart om man menar totaliteten av betalningsmedlen eller deras köpkraft eller bägge. Pengar₄ avser inte alls pengar i någon av betydelse 1–3, utan är en metafor för begäret efter allt man köpa för pengar.

Det talas i esoteriken mycket om vikten av att vara flexibel i tanken, att nå högre nivåer av tänkande och dylikt. Det är faktiskt så att redan att tänka på idén att det finns mera flexibla sätt att tänka, att det finns flera, kvalitativt högre slag av tänkande, kan göra det lättare att förvärva detta högre slags tänkande.

Att övervinna motsatstänkandet

Tvåvärt tänkande ser allt i kontradiktoriska, absoluta motsatser: icke-identitet – identitet. Mångvärt tänkande ser skalan: kontradiktorisk motsats – konträr motsats – komplementaritet – enhet – identitet. Konträra motsatser är sådana motsatser, som synes absoluta i en liten skala men ingår (subsumeras) i ett gemensamt begrepp i en högre skala: till exempel begreppen vitt och svart subsumeras båda i begreppet färg.

Två eller flera varandra motsägande uttalanden kan båda eller alla vara riktiga, vart och ett inom sitt tillämpningsområde men inte utanför. Det kan handla om att de olika uttalanden begränsar eller bestämmer varandra, att de beskriver olika sidor av en och samma sak, att de beskriver olika saker, olika funktioner hos en och samma sak, olika aktörer med skilda funktioner i en och samma grupp. Allt måste ses i sitt sammanhang, i sina relationer med annat, i sin relativitet. Detta är innebörden av relations- eller relativitetstänkande, även kallat perspektivtänkande.

Skenbart eller till namnet motsatta saker kan arbeta tillsammans. Det är ett välkänt faktum att människor, som blir de bästa vänner, inte behöver vara sådana som i förstone dras till

varandra eller till varandras ideer. Tvärtom har det visat sig att din motståndare kan bli en djupare vän än den som genast blir din vän. Vänskapen mellan Goethe och Schiller är ett exempel.

”Älska edra fiender och be för dem som förfölja eder”, ord som tillskrivs evangeliernas Jesus, skall därför inte betraktas enbart såsom uttryck för en ädel känsla, som gör en till en bättre människa, utan såsom en uppmaning, som beskriver en djupare verklighet, som redan ligger i förhållandena människor emellan.

Kausalmedvetenhet

Kausalmedvetenhet förefinns, om än i små doser, också på lägre stadier, lägst kulturstadiet. Förståelse för esoterik förutsätter någon kausal medvetenhet. Det är alltså inte fråga om något allt-eller-intet-förhållande, som om all kausalmedvetenhet förvärvades på kausalstadiet och det dessförinnan inte funnes någon kausalmedvetenhet alls. Man bör alltså sträva efter att öka graden av kausalmedvetenhet i sin vardag. Kausal betyder orsaksmässig. Det säger sig självt att den, som strävar efter att uppfatta hur det förhåller sig med orsakerna till alla möjliga företeelser, närmar sig kausalmedvetenhet mera än den som inte strävar på detta sätt. Man söker utreda: Hur har den här föreställningen uppstått? osv. På lägre stadier är det viktigaste arbetet för förvärv av kausalmedvetenhet strävan att vara självmedveten så ofta som möjligt och strävan att aktivera högre emotional medvetenhet genom meditation på de essentiala egenskaperna och osjälviskt tjänande och högre mental medvetenhet genom det egna studiet av esoteriken och strävan att uppfatta den esoteriska undervisningen så exakt som möjligt.

Nödvändiga insikter inför studierna

Förståelse för kunskapen om verkligheten blir möjlig först när individen befriat sig från sina emotionala illusioner och mentala fiktioner. Också de betraktelsesätt, som härskar i mänskligheten, utgör oöverstigliga hinder, så att den blivande esoterikern måste frigöra sig ifrån dem. Han får inte tro något.

Tre förutsättningar för kunskap: önskan att förvärva, förmågan att begripa och förstå, oförmågan att missbruka.

Kunskap är nödvändig. Men den är praktiskt värdelös, om dess medvetenhet icke också visar sin energiaspekt. Många svårigheter uppstår genom att vi inte använder vårt vetandes energi. Alla medvetenhetsyttringar är samtidigt energiyttringar.

Den kommer längst, som icke vet var han står och vart han går, eftersom alla okunnighetens spekulationer i det hänseendet verkar vilseledande.

Om det man skall studera är kvalitativt och inte kvantitativt, så måste man anpassa sig till detta kvalitativa, innan man kan börja lära.

Inför esoteriska studier är det nödvändigt av att lägga åt sidan girighet, avund, fiendskap och fruktan.

För att lära sig något måste man vara i kontakt med det, ofta och många gånger, kanske från olika sidor, och man måste skänka det den uppmärksamhet och ägna det den energi som det kräver.

Om du verkligen vill lära, bli då inte förvånad eller förargad, om någon försöker undervisa dig! Och förkasta inte tanklöst metoden!

Man måste sträva efter att vara tålmodig med både det man önskar och det man inte önskar: ty bägge kommer att pröva en. Visa tålmod av båda slagen, och du förtjänar att kallas människa!

Lärjungen har intagit den väl avvägda punkten mellan tro och förkastelse.

Man behöver ha ett visst sinne för humor, det vill säga sinne för proportioner. Människor, som är besatta med sina ideer eller sin idealism, har ingen humor, och det är ett sätt att skilja mellan äkta och falskt. Ty falska är just vad de besatta är.

En människa, som undervisar om överfysiska ting, bör undervisa endast om det hon själv anser sant, det hon själv erfarit eller det hon insett är i överensstämmelse med kunskaps-systemets grundtankar och inte strider mot verklighetens fakta.

Man får inte utgå ifrån att något inte går att veta eller konstatera, därför att man själv inte kan veta eller konstatera det. Behöver ett helgon vara något mer eller något annat än det folk anser vara ett helgon? Det är inte orimligare antaga att något kan konstateras än att antaga att det inte kan konstateras. Det kan finnas individer, som har helt andra förutsättningar att konstatera än man själv har.

En hjälte är en individ som anstränger sig till varje pris för sådana värden som det samhälle han tillhör anser särskilt viktiga. Ett helgon är en individ som anstränger sig till varje pris för det som måste göras, antingen samhället anser det eller inte. Hans källa till kunskap om denna nödvändighet är insikt om verkliga fakta, inte socialt korrekt antagande. Att lära sig hur man skall lära sig innebär även att man undersöker sådana antaganden med avseende på deras verklighetshalt.

Människor sysselsätter sig med det det tycker om, antingen i negativa eller positiv mening. Detta faktum fördunklas av den rådande moralillusionismen.

Att förverkliga läran betyder att handla och vara så som den gör, vilken insett att läran är verklig.

Man studerar esoteriken, så att man kan förklara den för dem som vet mindre än man själv. I själva verket är det mycket som man inte kan förstå förrän man förklarar det för andra.

Lärjungen lär sig alltmer att använda sina departementsenergierna i stället för att användas av dem. I stället för att vara jupiter, mars, månen, venus osv, använder han dessa och de andra energierna. Genomsådar sin månens nyckfullhet, misstänksamhet, melankoli, överkänslighet, pessimism; i stället använder sin månens förnimmelsedjup, noggrannhet, pålitlighet, trofasthet, pliktmedvetenhet, mod och uthållighet. Fullständigt lyckas därmed kan han först såsom 46-jag (4:e gradens invigd), men förvärvet sker gradvis, och "stadier" måste förefinnas redan hos aspiranten.

Tre bottnar i berättelsen om Nasreddin och papegojan

1) En blev upprörd därför att en annan visade att han ansåg tanke förmer än tal. Berodde inte den förstes upprördhet på att hans papegoja, som i och för sig hade kunnat tänka lika väl som kalkonen, just genom sitt pladder visade att den inte tänkte, medan kalkonen genom sin tystnad åtminstone hade tvivlets förmån? 2) Också en fågel kan tala, men kan den därför tänka? Vad har jag alltså för grund till att antaga att jag själv tänker därför att jag talar? 3) Varför antar jag att en fågel inte kan tänka, bara därför att jag själv inte kan konstatera det? Finns det andra förmågor och egenskaper, som kan existera utan att jag (eller mina likar) nödvändigtvis behöver kunna konstatera dem?

LA 2006-11-30.

Utlagd på internet 2006-11-30.